

OCHRONA GLEBY I GOSPODARKA ZASOBAMI NATURALNYMI

1. ochrona gleby
2. gospodarka zasobami naturalnymi

OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI

POJĘCIE POWIERZCHNI ZIEMI

- art. 3 pkt 25 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska
- *naturalne ukształtowanie terenu, gleba oraz znajdująca się pod nią warstwa ziemi do głębokości oddziaływania człowieka*
- **gleba**
- *górną warstwą litosfery, złożoną z części mineralnych, materii organicznej, wody, powietrza i organizmów, obejmującą wierzchnią warstwę gleby i podglebie*

ZAKRES OCHRONY POWIERZCHNI ZIEMI

- tytuł II dział IV p.o.ś. „Ochrona powierzchni ziemi”
- art. 101 p.o.ś. - zapewnienie jak najlepszej **jakości**, w szczególności poprzez:
 1. *racjonalne gospodarowanie*
 2. *zachowanie wartości przyrodniczych*
 3. *zachowanie możliwości produkcyjnego wykorzystania*
 4. *ograniczanie zmian naturalnego ukształtowania*
 5. *utrzymanie jakości gleby i ziemi powyżej lub co najmniej na poziomie wymaganych standardów*
 6. *doprowadzenie jakości gleby i ziemi co najmniej do wymaganych standardów, gdy nie są one dotrzymane*
 7. *zachowanie wartości kulturowych, z uwzględnieniem zabytków archeologicznych*
 8. *a także na zapobieganiu ruchom masowym ziemi i ich skutkom*

USTAWA Z DNIA 3 LUTEGO 1995 R. O OCHRONIE GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH

1. ograniczanie przeznaczania gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne
2. zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów, szkodom w produkcji rolniczej i leśnej oraz w drzewostanach i produkcji leśnej, powstających wskutek działalności nierolniczej i nieleśnej oraz ruchów masowych ziemi
3. poprawianiu wartości użytkowej gruntów leśnych oraz zapobieganiu obniżania ich produktywności
4. przywracaniu gruntom zdegradowanym albo zdewastowanym ich wartości użytkowych lub przyrodniczych (rekultywacja)
5. zachowaniu torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych
6. ograniczaniu zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi

INSTRUMENTY OCHRONY POWIERZCHNI ZIEMI

1. instrumenty prewencyjne
 - środki planistyczne
2. instrumenty reglamentacyjne
 - np. standardy jakości gleby, zgoda na zmianę przeznaczenia gruntów
3. instrumenty represyjne
 - sankcje
4. instrumenty ekonomiczne
 - opłaty z tytułu przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na inne cele

PLAN GOSPODAROWANIA NA ZDEGRADOWANYCH GRUNTACH ROLNYCH

1. na **obszarach ograniczonego użytkowania** wokół zakładów przemysłowych
2. do gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, położonych poza obszarami ograniczonego użytkowania

PROJEKT PLANU GOSPODAROWANIA

1. rodzaje występujących zanieczyszczeń i ich stężenie;
2. wpływ zanieczyszczeń lub innego szkodliwego oddziaływania na istniejący sposób zagospodarowania, z ewentualnym podziałem strefy ochronnej na części;
3. aktualne kierunki produkcji roślinnej oraz wielkość tej produkcji;
4. rośliny, które mogą być uprawiane, zalecenia dotyczące ich uprawy oraz proponowany sposób ich gospodarczego wykorzystania;
5. sposób przeciwdziałania zmniejszeniu wartości użytkowej gleb;
6. spodziewany poziom globalnej produkcji rolniczej lub leśnej;
7. wykaz gospodarstw rolnych prowadzących produkcję rolniczą;
8. wysokość przewidywanych odszkodowań z tytułu obniżenia poziomu produkcji lub zmiany kierunku produkcji;
9. ewentualne obowiązki związane z prowadzeniem produkcji zwierzęcej, w tym również rybackiej;
10. ewentualne nakłady niezbędne do zmiany kierunków produkcji;
11. przewidywany obszar i koszty nabycia gruntów przez zakład przemysłowy

CHARAKTER PLANU ZAGOSPODAROWANIA

- wiążący
 - prowadzenie produkcji w sposób naruszający ustalenia planu?
 - decyzja nakazująca właścicielowi gruntów w oznaczonym terminie zniszczenie określonych upraw, przemieszczenie zwierząt poza obszar ograniczonego użytkowania lub dokonanie ich uboju bez odszkodowania
 - wójt w porozumieniu z wojewódzkim inspektorem sanitarnym

DOSTOSOWANIE PRODUKCJI DO WYMAGAŃ PLANU

- powstanie **szkody**
 1. odszkodowanie od zakładu przemysłowego
 2. roszczenie o wykup całości lub części gruntów według cen wolnorynkowych
 - obniżenie poziomu produkcji w ciągu 3 lat co najmniej o jedną trzecią dotychczasowej wartości
 - roszczenie do zakładu

STANDARDY JAKOŚCI GLEBY

- obowiązek przestrzegania określonych wymagań ochronnych
- standard jakości
 - określenie wartości substancji w glebie albo ziemi, poniżej których żadna z funkcji pełnionych przez powierzchnię ziemi nie jest naruszona
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi

FUNKCJE GLEBY (ZIEMI)

- **grupa A**
 - nieruchomości gruntowe wchodzące w skład obszaru poddanego ochronie na podstawie przepisów ustawy - Prawo wodne
 - obszary poddane ochronie na podstawie przepisów o ochronie przyrody
- **grupa B**
 - grunty zaliczone do użytków rolnych z wyłączeniem gruntów pod stawami i gruntów pod rowami
 - grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione
 - nieużytki, grunty zabudowane i zurbanizowane z wyłączeniem terenów przemysłowych, użytków kopalnych oraz terenów komunikacyjnych
- **grupa C**
- tereny przemysłowe, użytki kopalne, tereny komunikacyjne

WARTOŚCI DOPUSZCZALNE STĘŻEŃ W ZIEMI (GLEBIE)

1. ustalenie listy substancji, których wystąpienie jest spodziewane
 - ze względu na prowadzoną na danej nieruchomości lub w jej sąsiedztwie działalność
2. przeprowadzenie pomiarów wstępnych
 - ustalenie czy owe substancje faktycznie występują;
3. badania szczegółowe
 - określenie stężeń substancji ustalonych i wskazanie zakresu i sposobu przeprowadzenia rekultywacji gleby lub ziemi

DECYZJA REKULTYWACYJNA

- przekroczenie standardów jakości gleby (ziemi)
- obowiązek rekultywacji
 - przywrócenia terenom zdewastowanym zdolności produkcyjnych lub użytkowych
- rekultywacja gruntów rolnych i leśnych
- *nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym albo zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych*
 - *przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawę właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub budowę niezbędnych dróg, natomiast zagospodarowanie gruntów to rolnicze, leśne lub inne użytkowanie gruntów zrehabilitowanych*

- **grunty zdegradowane**

- *grunty, których rolnicza lub leśna wartość użytkowa zmalała*
- *w szczególności w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych albo wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej*

- **grunty zdewastowane**

- *grunty, które utraciły całkowicie wartość użytkową*
- *w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych albo wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej.*

STRUKTURA REKULTYWACJI

- **2 procesy**

1. rekultywacja właściwa
2. zagospodarowanie

- **etapy**

1. inwentaryzacja obszaru zdegradowanego
2. projekt techniczno-ekonomiczny rekultywacji i zagospodarowania
3. realizacja projektu

- **maksymalny okres prac rekultywacyjnych**

- w miarę jak grunty stają się zbędne do prowadzenia działalności przemysłowej
- kończy się w terminie do 5 lat od jej zaprzestania

ZASADY REKULTYWACJI

- osoba powodująca utratę albo ograniczenie wartości użytkowej gruntów rolnych i leśnych jest zobowiązana do ich rekultywacji
 - na własny koszt
- w pozostałym wypadkach – starosta
 - ze środków budżetu województwa lub państwa

ELEMENTY DECYZJI W SPRAWIE REKULTYWACJI

1. stopień ograniczenia lub utraty wartości użytkowej gruntów
2. osoba zobowiązana do rekultywacji gruntów
3. kierunek i termin wykonania rekultywacji gruntów
4. uznanie rekultywacji gruntów za zakończoną

TRYB WYDANIA DECYZJI

- starosta
- po zasięgnięciu opinii
 - dyrektora właściwego okręgowego urzędu górniczego
 - dyrektora regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych lub dyrektora parku narodowego
 - wójta (burmistrza, prezydenta miasta).

DECYZJA UZGADNIAJĄCA I ZOBOWIĄZUJĄCA

- rekultywacja gruntów zanieczyszczonych substancjami, preparatami, organizmami i mikroorganizmami
- ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie
 - szkoda w powierzchni ziemi
 - zanieczyszczenie gleby lub ziemi
 - w szczególności - zanieczyszczenie mogące stanowić zagrożenie dla zdrowia ludzi
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2008 r. w sprawie kryteriów oceny wystąpienia szkody w środowisku
 - naruszanie standardów jakości gleby lub ziemi
 - konieczność zmiany dotychczasowego sposobu wykorzystania powierzchni ziemi

1. wystąpienie bezpośredniego zagrożenia szkodą w powierzchni ziemi
2. wystąpienie szkody w powierzchni ziemi
 - podmiot korzystający ze środowiska jest zobowiązany niezwłocznie podjąć odpowiednie działania zapobiegawcze lub naprawcze
 - **wystąpienie szkody - decyzja uzgadniająca**
 - uzgodnienia warunków przeprowadzenia działań naprawczych z właściwym organem ochrony środowiska (wojewoda)
 - stan, do jakiego ma zostać przywrócona powierzchnia ziemi
 - zakres i sposób przeprowadzenia działań naprawczych
 - termin rozpoczęcia i zakończenia działań naprawczych

- **decyzja zobowiązująca**

- obowiązek przeprowadzenia działań

1. zakres i sposób przeprowadzenia działań zapobiegawczych, w tym czynności zmierzające do ograniczenia oddziaływania na środowisko
2. stan, do jakiego ma zostać przywrócone środowisko
3. zakres i sposób przeprowadzenia działań naprawczych
4. termin wykonania obowiązku

REMEDIACJA

- poddanie gleby (ziemi) i działaniom mającym na celu usunięcie lub zmniejszenie ilości substancji powodujących ryzyko
 - ich kontrolowanie
 - ograniczenie rozprzestrzeniania
- aby teren zanieczyszczony przestał stwarzać zagrożenie dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska
- z uwzględnieniem sposobu użytkowania terenu;
- może polegać na samooczyszczaniu, jeżeli przynosi największe korzyści dla środowiska

**1. ZGODA NA ZMIANĘ PRZEZNACZENIA GRUNTÓW
ROLNYCH I LEŚNYCH**

2. WYŁĄCZENIE GRUNTÓW ROLNYCH Z PRODUKCJI

- **ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych**

PRZEDMIOT OCHRONY - POJĘCIE GRUNTÓW ROLNYCH

- grunty:
 - 1. określone w ewidencji gruntów jako użytki rolne**
 2. pod stawami rybnymi i innymi zbiornikami wodnymi, służącymi wyłącznie dla potrzeb rolnictwa
 3. pod wchodzącymi w skład gospodarstw rolnych budynkami mieszkalnymi oraz innymi budynkami i urządzeniami służącymi wyłącznie produkcji rolniczej oraz przetwórstwu rolno-spożywczemu
 4. pod budynkami i urządzeniami służącymi bezpośrednio do produkcji rolniczej uznanej za dział specjalny, stosownie do przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych i podatku dochodowym od osób prawnych

UŻYTKI ROLNE

- rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków
- § 68. 1. **Grunty rolne** dzielą się na:
 - 1) *użytki rolne, do których zalicza się:***
 - a) grunty orne, oznaczone symbolem - R,*
 - b) sady, oznaczone symbolem - S,*
 - c) łąki trwałe, oznaczone symbolem - Ł,*
 - d) pastwiska trwałe, oznaczone symbolem - Ps,*
 - e) grunty rolne zabudowane, oznaczone symbolem - Br,*
 - f) grunty pod stawami, oznaczone symbolem - Wsr,*
 - g) grunty pod rowami, oznaczone symbolem - W,*
 - h) grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych, oznaczone symbolem - Lzr;*
 - 2) *nieużytki, oznaczone symbolem - N.***

POJĘCIE GRUNTÓW ROLNYCH - CD

5. parków wiejskich oraz pod zadrzewieniami i zakrzewieniami śródpolnymi, w tym również pod pasami przeciwwietrznymi i urządzeniami przeciwerozyjnymi
6. rodzinnych ogrodów działkowych i ogrodów botanicznych
7. pod urządzeniami: melioracji wodnych, przeciwpowodziowych i przeciwpożarowych,
 - zaopatrzenia rolnictwa w wodę, kanalizacji oraz utylizacji ścieków i odpadów dla potrzeb rolnictwa i mieszkańców wsi

POJĘCIE GRUNTÓW ROLNYCH - CD

8. zrekultywowane dla potrzeb rolnictwa

9. torfowisk i oczek wodnych

10. pod drogami dojazdowymi do gruntów rolnych

- nie uważa się za grunty rolne gruntów znajdujących się pod parkami i ogrodami wpisanymi do rejestru zabytków

GRUNT ROLNY – KODEKS CYWILNY

- Art. 46¹. ***Nieruchomościami rolnymi (gruntami rolnymi)***
- *są nieruchomości, które są lub mogą być wykorzystywane do prowadzenia działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej, nie wyłączając produkcji ogrodniczej, sadowniczej i rybnej.*

GRUNTY LEŚNE

- 1) określone jako lasy w przepisach o lasach
- 2) zrekultywowane dla potrzeb gospodarki leśnej
- 3) pod drogami dojazdowymi do gruntów leśnych

USTAWA Z DNIA 28 WRZEŚNIA 1991 R. O LASACH

1. lasami są grunty:

- o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha, pokryte roślinnością leśną (uprawami leśnymi) - drzewami i krzewami oraz runem leśnym - lub przejściowo jej pozbawione:
- przeznaczone do produkcji leśnej lub
- stanowiące rezerwat przyrody lub wchodzący w skład parku narodowego albo
- wpisane do rejestru zabytków;

2. związane z gospodarką leśną, zajęte pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, urządzenia melioracji wodnych, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, tereny pod liniami energetycznymi, szkółki leśne, miejsca składowania drewna, a także wykorzystywane na parkingi leśne i urządzenia turystyczne

ZGODA NA ZMIANĘ PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH

- *Na cele nierolnicze i nieleśne można przeznaczać przede wszystkim grunty oznaczone w ewidencji gruntów jako nieużytki, a w razie ich braku - inne grunty o najniższej przydatności produkcyjnej*

UŻYTKI ROLNE KLAS I - III

- zmiana przeznaczenia gruntów - w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego

ZGODA NA ZMIANĘ PRZEZNACZENIA GRUNTU ROLNEGO

- użytki rolne klas I-III - zgoda ministra właściwego do spraw rozwoju wsi na wniosek wójta
- wyjątek!
 1. co najmniej połowa powierzchni każdej zwartej części gruntu zawiera się w obszarze zwartej zabudowy;
 2. położone są w odległości nie większej niż 50 m od granicy najbliższej działki budowlanej
 3. położone są w odległości nie większej niż 50 metrów od drogi publicznej
 4. powierzchnia nie przekracza 0,5 ha
 - bez względu na to, czy stanowią jedną całość, czy stanowią kilka odrębnych części

- zwarta zabudowa
 - zgrupowanie nie mniej niż 5 budynków, za wyjątkiem budynków o funkcji wyłącznie gospodarczej
 - pomiędzy którymi największa odległość sąsiadujących ze sobą budynków nie przekracza 100 m
- obszar zwartej zabudowy
 - obszar wyznaczony przez obwiednię prowadzoną w odległości 50 m od zewnętrznych krawędzi skrajnych budynków
 - tworzących zwartą zabudowę lub po zewnętrznych granicach działek, na których położone są te budynki, jeśli ich odległość od tych granic jest mniejsza niż 50 m.

WYŁĄCZENIE GRUNTU Z PRODUKCJI ROLNEJ

- faktyczne rozpoczęcie innego niż rolnicze użytkowania gruntu
- decyzja starosty

ZAKRES PRZEDMIOTOWY

1. użytki rolne utworzone z gleb pochodzenia mineralnego i organicznego zaliczonych do klas I-IIIb
 2. użytki rolne klas IV-VI utworzone z gleb pochodzenia organicznego,
 3. pozostałe rodzaje gruntów rolnych (w rozumieniu ustawy)
- wniosek o wyłączenie z produkcji użytków rolnych klas IV - VI utworzonych z gleb pochodzenia organicznego jest wiążący
 - decyzja ma charakter deklaratoryjny!

OPŁATY

1. opłata jednorazowa
2. opłaty roczne

OPŁATA JEDNORAZOWA

Grunty orne i sady, pod budynkami i urządzeniami wchodzącymi w skład gospodarstw rolnych oraz pod zadrzewieniami i zakrzewieniami śródpolnymi, w tym pod pasami przeciwwietrznymi i urządzeniami przeciwerozyjnymi		Łąki i pastwiska trwałe, pod budynkami i urządzeniami wchodzącymi w skład gospodarstw rolnych oraz pod zadrzewieniami i zakrzewieniami śródpolnymi, w tym pod pasami przeciwwietrznymi i urządzeniami przeciwerozyjnymi	
klasa	należność (w zł)	klasa	należność (w zł)
wytworzone z gleb pochodzenia mineralnego i organicznego			
I	437 175	Ł i Ps I	437 175
II	378 885	Ł i Ps II	361 398
IIIa	320 595	Ł i Ps III	291 450
IIIb	262 305		
wytworzone z gleb pochodzenia organicznego			
IVa	204 015	Ł i Ps IV	174 870
IVb	145 725	Ł V	145 725
V	116 580	Ps V	116 580
VI	87 435	Ł i Ps VI	87 435

- należność pomniejsza się o wartość gruntu, w dniu faktycznego wyłączenia tego gruntu z produkcji

OPŁATY ROCZNE

- 10% należności (opłaty jednorazowej)
 - w razie trwałego wyłączenia - przez lat 10
 - w przypadku nietrwałego wyłączenia - przez okres tego wyłączenia, nie dłużej jednak niż przez 20 lat od chwili wyłączenia gruntów z produkcji

FAKULTATYWNY ELEMENT DECYZJI O WYŁĄCZENIU

- obowiązek zdjęcia oraz wykorzystania na cele poprawy wartości użytkowej gruntów próchnicznej warstwy gleby
 - z gruntów rolnych klas I – IV
 - torfowisk

ZAPOBIEGANIE DEGRADACJI GRUNTÓW

ZAPOBIEGANIE DEGRADACJI GRUNTÓW

- obowiązek przeciwdziałania degradacji gleb
 - w szczególności - erozji i ruchom masowym ziemi
- obowiązek właściciela
 - + posiadacz samoistny, zarządca, użytkownik, użytkownik wieczysty, dzierżawca
- użytki rolne oraz grunty zrekultywowane na cele rolne
- decyzja nakazująca zalesienie, zadrzewienie, zakrzewienie lub założenie trwałych użytków zielonych
 - ze względu na ochronę gleb przed erozją i ruchami masowymi
 - zwrot kosztów
 - odszkodowanie?
- decyzja nakazująca wykonanie w określonym terminie odpowiednich zabiegów
 - wykonanie zastępcze

**KSZTAŁTOWANIE
AGRARNEJ?**

STRUKTURY